

**ТАТЯНА ХРИСТАКИЕВА - РЕЦЕНЗИЯ**

на Дисертационния труд

на

**ТАТЯНА ВЪЛКОВА ХРИСТАКИЕВА**

**„ВЛИЯНИЕ НА ИНТЕРАКТИВНИ ТЕХНИКИ ВЪРХУ ОБУЧЕНИЕТО ПО  
АНГЛИЙСКИ ЕЗИК ПРИ СТУДЕНТИ ОТ НСА „ВАСИЛ ЛЕВСКИ”**

за получаване на образователната и научна степен „ДОКТОР”

Научен ръководител - Проф., дн ЕЛЕОНОРА МИЛЕВА,

Рецензент - Проф., доктор Ю. Г. Мутафова-ЗАБЕРСКА,

Привилегировани сме днес да отбележим този сполучлив опит за алегорично прекосяване на една от най-величествените сфери на човешката култура - езикът. Авторът на дисертационния труд Татяна Христакиева е високо компетентен специалист, отдаден на призванието си преподавател. Уважаван педагог, представител на НСА „Васил Левски”, в професионалния статус на Докторанта се вписва нейната самостоятелна, постоянно търсеща активност, насочена към иновативни, нестандартни подходи, с които профилира непрестанно своя опит в нови насоки. Високо ценена е от колеги и от своите млади и възрастни (преминали интензивно обучение при нея) студенти заради посветеността ѝ както на своята амбициозна професионална реализация, така и на просперитета на възпитаниците си. Образът на този прецизен, със свой собствен почерк, културен педагог-изследовател, е очертан от стремежа за постоянна квалификация: трикратен курс за усъвършенстване на учители; методичен семинар към Британския съвет; друг методичен курс в Англия; Оксфордски сертификат за владение на английски език и пр.

Натрупаният солиден опит, конкретните емпирични резултати, познати ни и тук, в Спортната академия, имат своята предистория в СУ „Климен Охридски” - още от там студентката Христакиева прави стъпка в бъдещето на иновативното обучение. Днес тази защита е закономерен етап от развитието на Христакиева като компетентен филолог, педагог-изследовател, експериментатор-творец с доказани организационни способности, посветил се на изключително актуален, „наболял” проблем: създаване на възможности и методи за взаимодействие в образователната среда чрез стимулиране на интереса към английския като „педагогика на езика” при усвояването му от студентите-спортисти.

Приносните моменти на дисертационния труд се определят от оценката на психопедагогическото и методологично съдържание на труда - убедително утвърждаване на евристичните постижения на автора, очертани в следните основни насоки:

1. **Предметът на изследване**, изчерпателен, значим и респектиращ, е представен още в Увода, актуализиращ проблемите на езиковата култура в нашата академична среда. Добре планираната, фиксирана и проследявана динамика в разгръщането на теории и концепции е базирана на изчерпателен ретроспективен анализ на богатия чужд и личен опит за определяне на подхода към обучение с включване на интерактивните техники в чуждоезиковото обучение (Глава Първа - 82 с.). В Дисертацията широко профилираната база данни е представена, от една страна, като изходна теоретична основа за разработването на проблема и от друга, като резултати от успешно проведеното емпирично изследване.

2. **Гносеологичният спектър на труда** се отличава с редица основни достойнства: обемът е структуриран в три основни глави в оптималните 158 страници плюс Приложение (от 50 стр.) със своя специална методическа тежест. Успешно е онагледяването с 43 илюстрации (35 таблици и 8 фигури); висока е цитационната активност благодарение на чуждоезиковата подготовка на автора. Богата, адекватно подбрана библиография (за всеки от нас да черпи богата информация; цитирани 101 литературни източника, 49 на латиница, 52 - кирилица).

3. Заявената **Работна хипотеза** и поставените **Цел** и **пет Задачи** (Глава Втора, 14 стр.) са адекватни на целесъобразно организирания три етапа на работа; солиден е обектът на изследване - 152 студента (УФ и ТФ от НСА), диференцирани по пол и възраст (19-23 годишни).

4. **Комплексната методика**, съобразена с целта на изследването съдържа добре подбрани интерактивни подходи, за проучване на проблемната ситуация:

- 1) анкета за установяване отношението на студентите към интерактивните методи;
- 2) предварителен експеримент (езиков тест от шест части) и устен изпит с тематични въпроси съобразно учебния материал за УФ, втори курс (според Общата европейска референтна езикова рамка);
- 3) наблюдение с оценка от преподавателя (в регистрационна карта) участието и ползата от обучението, както и самооценка от студентите на интереса и ползата от обучението;
- 4) педагогически експеримент (прилагане на традиционните методи и техники с КГ; за ЕГ традиционните, съчетани с различни интерактивни техники);
- 5) тест за установяване на удовлетвореността на студентите от обучението в шест насоки и

б) статистическият анализ на данните, с висока степен на достоверност, отразява високата стойност на труда.

**5. Интегралният подход** в организацията и провеждане на изследването е позволил осъществяването на разностранен анализ на получените резултати (Глава Трета - 74 стр.). Чрез анкетно проучване със студентите от ТФ и УФ е „стартът“ за осъществяване на обратната връзка и изграждане на „езиковия/лингвистичен портрет“ на обучаваните (отношение и ниво на владение на езика) като база за определяне на целта, задачите и методите на изследване.

Многопосочна е приносната значимост на разгърнатата представената Програма за обучение (с темите на 28 урока) с подобрите и апробирани от Автора интерактивни техники - разкрити са проблеми, до момента оставали „в сянка“. Точно определени са конкретните параметри за оценка ръста на езикознанието на изследваните лица от ЕГ и КГ в резултат от обучението - „интересът и ползата от обучението, участие в обучението и ползата от него“ (валидни и за аматьора, и за професионалиста, и за представителите от различни видове спорт).

С приносна стойност са резултатите от разработения и успешно апробиран основен експеримент с прилагане на нов педагогически модел за специализиран курс по английски език с включване на интерактивните техники за обучение. Убедителни са данните за входните и изходни оценки от дидактическият тест, със значително завишен прираст при лицата от ЕГ. Новаторски е подходът с разработените модели за интерактивно обучение в продължение на две години: съдържателната част е специално приложеният „сценарий“ за обучение - при КГ с прилагане на традиционните методи, докато при ЕГ те са съчетани с интерактивните техники; програмата включва и контролно-оценъчна част, свързана с разработване и оценка на крайния продукт с оглед възможностите за специфичната професионална реализация на студентите-спортисти.

**6. Педагогическите модели за обучение**, диференцирани на макро- и микро-ниво съдържат различни процедури, с многоаспектни методични и структурни инварианти съобразно учебния материал (при традиционното и експериментирано обучение), вида спорт и терминология. С помощта на създадените интерактивни модели Христатиева е позволила на студента да „надникне“ в тази, най-трудно достъпна предметна област на изследване - уникалността на чуждия език. Особена значимост има създаването на подобни Модели за интерактивно езиково обучение в отворената система на спортните науки, с включването на това ново, готово *„nou хау“*, предложено от Докторанта в разработения труд.

Чрез приложената методика Христатиева успява да реализира идеята си и постигне висока удовлетвореност от обучението за изследваните, осъзнали превръщането им от „съзнание в себе си” в „съзнание за себе си” (по призива на Делфийския оракул). В резултат на експеримента студентите осъзнават своето „семантично поле”, с ясно определими сигнали, обогатени с нови, повишени знания при ЕГ (английският е превърнат от „Език мой - враг мой” в „Език мой - благ мой”). Определено може да се каже, че трудът се докосва до набелязване на конкретни *психографогем* (понятие от педагогическата психология) - носители на информация с принос за езиковото израстване на отделния индивид, вкл. в спорта.

В Дисертационния труд, според най-добрите традиции на НИР, е осъществен образцово структуриран, задълбочен системно-структурен, съдържателен и психолого-педагогически анализ на резултатите от изследването, логично обобщени за всяко от отделните изследвания. С познанията си на лингвист, с изразеното лично отношение и компетентност в оценяването на отделни теоретични постановки - подкрепящо или критично, Христатиева демонстрира разбирането и оценката си за разнообразието от концепции и понятия, позовавайки се на информацията от различни автори. Обсъждайки вариантите за обучение, Христатиева буди интереса и на спортните психолози с акцент върху интерактивните техники (обогатяващи възприятията и представите на студентите като основа на успешното учене: всяко знание идва от опита и възприятията). В труда е постигнат баланс между защитените теоретични основания и конкретно реализирания в Доктората нов педагогически модел за специализиран курс по чуждоезиковото обучение по английски, съобразено със спецификата на вида спорт.

7. Достоинство на труда са параметрите на подобрените резултати (шест части на писмения тест - четене, писане, граматика, говорене, терминология, текст на спортна тематика) Интерпретацията на статистическите факти (с висока степен на достоверност) за ефективността на интерактивните техники е с перспектива за бъдещи изследвания. Обобщените Изводи и Препоръки синтезират възможности за разгръщане на проблема като една от основните ценностни системи в обучението на нашите студенти-спортисти. Проблемно-тематичното богатство на Докторантския труд е един от съществените холистични сегменти в съвременната ноосфера (възможностите за детайлен психологически анализ на съдържащото се в него знание може да бъде допълнителна свръх-задача за оценка, което не е предмет на настоящата рецензия).

Докторатът е достойно утвърждаване на Т. Христакиева като притежаваща комуникативни умения за устно и писмено общуване („И усмивката може да бъде заповед”, 40). Оформила се като действителен педагог, тя (в ролята на една съвременна Ариадна) се ориентира в информационната мрежа, като преоткрива и творчески свързва най-рационалните идеи на анализирания от нея постижения на други автори. Затова проведените от нея естествени експерименти в процеса на обучението допринасят за отключване на множество нови епистемиологични езикови „нишки” у работещите с нея студенти - а това означава и голямо бъдеще за реализацията на нейните утрешни възпитаници.

На упоритото и увенчано с успех усилие при организираното и проведено от Т. Христакиева изследване трябва да се отдаде дължимата оценка - за академичния дух, за организационно-методичните и адекватни педагогически усилия според традициите на духовните, интелектуални и образователни порядки в нашата спортна Академия. Новото, представено в труда знание чрез проведените експерименти е детайлно анализирано и оползотворено, проверено и доказано, оправдало творческия замисъл на Автора (датиран още през 2000 г. с публикацията ѝ под номер 48). Изявен капацитет в областта на лингвистиката, Т. Христакиева предлага нови говорни модели, типични за спортните ситуации, които могат да послужат като база за утрешни, нови търсения и от други изследователи. Такива резултати, след години, биха били - **Да ѝ го пожелаем!** - и апотеозът на нейната преподавателска, спортно-педагогическа и научна дейност!

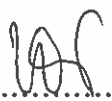
Авторефератът е изготвен в съответствие с изискванията. Представените публикации отразяват част от получените резултати от изследването. С професионална отдаденост и взаимодействие екипът *Докторант-Научен ръководител* представят новополученото знание, разширило ноосферата в областта на езиковото обучение на спортистите.

Водена от стремежа към рационално познание чрез общуването на английски, Т. Христакиева прави от обучението събитие, създавайки интерактивна платформа при работа в екип: събира, преобразува, пренася и съхранява нужните за спортистите знания; предвид обществено-полезната значимост за студентите на методите, тя ги превръща в тренингови техники, готвейки самите тях за бъдещата им реализация (вкл. моята, на нашия син и на снахата, экс-студентка в НБУ; в тази насока убедителни са и данните за студенти, започнали от „А, Бето”, но успели от „Tabula Rasa” да достигнат нивото на „Четящия човек” - “Homo Legend” ).

## ЗАКЛЮЧЕНИЕ:

Дисертационният труд се отличава с оригиналност, с определени теоретични и практикоприложни приноси, подробно изложени по-горе. Това е основание да предложи с убеденост на уважаемите членове на Научното жури да присъдят *образователната и научна степен „ДОКТОР“* на **ТАТЯНА ВЪЛКОВА ХРИСТАКИЕВА** по специалността *"Теория и методика на физическото възпитание и спортната тренировка (вкл. МЛФ) по професионалното направление 1.3. Педагогика на обучението по физическо възпитание"*.

31. 05. 2018.

Рецензент: .....  .....

(Проф. Ю. Мутафова-Заберска,  
външен член на Научното жури)